

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloquentiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Quomodo Propositio cognitionis, vel actionis, & qualis locum in Panegyricis
habere possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

Efuis terminatas Epilogis cum ijs, in quibus Epilogum omisit, illasque tanto excellentiæ intervallo (quod idem de simili aliarum Laudationum varietate semel dictum sit) istis antequam, quanto homo integris omnibus membris venustè conformatus, homini pedibus, ac manibus amputatis mutilo pulchrior est, nullo negotio animadvertes.

*Quomodo Propositio cognitionis, vel actionis,
& qualis locum in Panegyricis
habere possit.*

226. **P**ossit me aliquis, Patres amplissimi, probabilior in speciem nomine hoc loco interpellare, atque ex me pensulatè sciscitari, qui hoc de actuosa Peroratione decretum cum ijs, quæ sub hujus Actionis initium de persuasionem, proprio etiam Panegyrici sine enucleavimus, cohæreant. An non enim supra, si meministi, inquiet, eam persuasionem, quam ut finem in exornationibus quoque attendendam docebas, haud aliam esse, quam stabilem de laudati viri maximam eminentiam opinionem, Auditorum animis operam, nisi que Oratoris inditam, non semel, nec leviter, ac sapius, atque ex destinato tradidisti? Quis porro nescit hanc ipsam stabilem opinionem in sola rei cognitione, sine ullo actionis commercio, sitam esse, atque intelligentiæ assensum, sine ullo voluntatis affectu, motuque, Oratoris eloquentiæ se dedere; qui invitum etiam sine ullo Epilogo
eidem

eidem cedere, & succumbere? Imò verò quis locus, aut quæ sedes in nonnullis demonstrativi generis Orationibus, in quibus præsertim religionis nostræ mysteria, & dogmata, quæ solam, meramque sapiunt cognitionem, enodantur, & confirmantur, actuosæ Perorationi esse, aut saltem affingi potest? Quid? quum præsentem aliquem, viventemque Principem virum laudas, quum illum subjectam sibi urbem primò invitentem festâ gratulatione, rerumque ab ipso præclare gestarum Panegyrico excipis: quem, rogo, in Epilogo concitabis? quem ad actionem urgebis? quò se Peroratio vertet, aut inflectet? quid aggredietur? quid tentabit? Demum ipse etiam Aristoteles, dum mirabundus, quænam sit in exornationibus Peroratio? interrogat; an non omnem Perorationem à Demonstrativo genere penitus ablegavit? Quo pacto igitur ad laudativæ Orationis absolutionem Epilogus pertinebit, qui cum eadem non potest nisi absurdè, atque præposterè copulari?

227. Verum nulla est, Auditores, neque in sententia, quam tueor, neque in verbis, quæ prompti, discrepantia, nulla dissensio; nec quæ semel non tantum dedi, sed etiam posui, ullo modo abigo, vel deleo. Nam sicut in ipsa Peroratione, quæ Auditoris animus expugnandus est, duas omnino partes, intelligentiam scilicet, & voluntatem secernere debemus; & illam quidem, tanquam instrumentum, vel necessariam conditionem præire oportet.

352 P. III. DE ACTUOSA PROPOS.
oportere, vel Philosophiæ tironibus comper-
tum est; ita in toto Orationis veluti corpore
duæ partes inter se distinctæ, quæstio nimirum,
seu principalis controversia, quam proximè
Confirmatio sequitur; atque actuosa, extre-
maque propositio, cui statim Peroratio subdi-
tur, ad illam ipsam persuasionem extenden-
dam librantur. Jam si quærat ex me, an ulla
meræ cognitionis quæstio ab Oratoriâ Con-
firmatione, vel Peroratione, quarum utraque,
suâ quæque propositione subnîtitur, admit-
tatur: expediam brevi responsum. Si enim
ejusmodi quæstio nullo modo, ne in Perora-
tionis quidem vestibulo ad actionem ab Ora-
tore referatur, sed nudam tantummodò rei
cognitionem respiciat; ajo discretè, ab omni
prorsus Oratione, etiam laudativâ, ut supra
disserebam, exulare. Omnis quippe Oratio,
quæ vera Oratio sit, morata, hoc est, ad ali-
quem honestum finem adornata sit, necesse
est. atqui meræ cognitionis quæstio quid
negotii habere potest cum moribus, quan-
tum ad finem dirigitur, sed sui tantum gra-
tiâ est? Quorsum etiam Aristoteles Mathe-
maticam Orationem, cui nempe sola cogni-
tionis indagatio proposita est, moratam esse
inficiatus est, nisi quia nullum intuetur finem,
nullam curat actionem? Sin autem quæstio,
etsi naturâ quidem suâ circa meram cogni-
tionem versatur, Oratoris tamen artificio,
ingenio, atque consilio ad aliquam actionem
torquetur quodammodo, atque inflectitur
(quo nomine quæstionem actionis, non quidem
simpliciter

simpliciter, sed ex adjuncto eam possumus appellare) hanc non solum minime ab Oratione arceo, sed in omni quoque Panegyrico Confirmationi necessarie pramittendam iudico. Nam si proponas summam D. Caroli in precibus constantiam te laudaturum: huiusmodi propositio, quamvis de actione praeterita sit, proximè tamen nulla de re, quæ agenda sit, verbum facit, atque hac de causâ cognitionis quaestio dici potest, maximè si cum Epilogi propositio, quæ suapte natura semper actiosa esse debet, comparetur. At si ab Oratore illa de Caroli constantiâ propositio ea propter edisseratur, ut deinde idem Orator hac tanquam machinâ in Peroratione ad similem in precibus, divinoque cultu constantiam retinendam Auditores impellat, iam aliquo modo actionem, à quâ videbatur remota, redolere incipit. Epilogi verò propria, & legitima propositio, Confirmationis quaestione, vel proposito actiosa eo magis, ut iam innui, esse debet; quæ illam præ istâ quaestionem cognitionis utcunque vocari, haud difficile concedimus. Illa quippe in Caroli ostendenda constantiâ solum occupata est; hæc ad constantiam actione parandam accendit; illa ex Oratoris tantum artificio ad actionem traducitur; hæc nutu etiam suo, & pondere in eandem fertur; illa clam dumtaxat, atque occultè ad usum inclinatur, hæc aperte, verbisque perspicuis illum ipsum profitetur.

228. Quod si paulo subtilius philosophari adhuc

adhuc lubeat; propositionem Confirmationi præfixam, tanquam instrumentum ad alteram illam Epilogi propositionem actuosam, Auditoribus persuadendam ab Oratore admo- veri dixerim. Atque ut me planius intelligatis, commodissimâ, ni fallor, imagine, atque exemplo omnium oculis id ipsum subijcio.

A Soleo ego propositionem Confirmationi præ-
B viam clavæ persimilem; propositionem vero
 Epilogo proludentem cuneo affinem nomi-
C nare. Ut enim cuneum in nodosum stipitem, quò findatur, disteraturque, sublata, inculcâ- que clavâ adigimus: ita omnino, ubi Caroli summam in precibus constantiam initio pro- positam, tanquam gravissimam clavam, sol- dâ exaggerataque argumentorum confirma- tione fabricavi: pergo deinde, aliamque pro- positionem in limine Perorationis, tanquam validissimum cuneum ex acuo; exempli cau- sa, ut mortales omnes qui divinas preces, & cætera pietatis officia, ob nugas, & futilia hu- jus mundi negotia vel desidiosè obeunt, vel turpiter deserunt, tandem resipiscant, firmo- que nexu sempiterni Numinis obsequio se im- mancipient; atque hujusmodi cuneum in Au- ditoris animum ago, figoque: tum fabricatâ confirmationis clavam ad hunc ipsum impo- sîtæ propositionis cuneum in pectus ejusdem Auditoris penitus immittendum multa vi to- lo, totidemque verberibus, quot argumenta robusta eâ in clava continentur, repetitis, illud nunquam incutere desino, donec Audito- ratoris voluntas, etsi obtinata, & stipite quo

que durior, tandem persuasione frangatur, extorque per vim assensu, omnino dissiliat.

229. Hic verò non me tenéo, Auditores, quin oppottunè quorundam ex Adversarijs, non dicam, Oratorum, sed rudium Declamatorum malè sanum consilium, excordemq; imprudentiam irrideam. Audias enim nonnullos interdum dicendi munere tam flagitiosè abutentes, ut quum in Orationis, Concionisve decursu, perpetuo quodam tractu levissimis acuminibus, sententiolis, argutijs, metaphoris, atque id genus alijs phaleratis nugis non minùs intempestivè, quàm intemperanter indulserint; præcipitanter deinde, atque absone clamorosa subdant Perorationem. Quid hoc monstri est, quid portenti? Perinde sapiunt isti, ac si quis ad aliquem truncum è quercu solidissimum, immisso ferreo cuneo, findendum, clavâ non ex ferro, sed ex saccharo, cerâ, vel gelu, aut vitro conflatâ uteretur. Quis enim magis truncus, stipesve esset, isne, qui findendus, manu versatur; an, qui ejusmodi clavâ illum conatur findere? Sine dubio qui molli clavâ durissimam quercum findere nititur. Nam tantum abest, ut findat stipitem, ut ipsa potius clava primo statim ictu plura in frustra discedat. Pari quoque ratione hi dicendi artifices, quum propositionis confirmationem, tanquam clavam quidem, sed ex acuminum cerâ, ex argutiarum saccharo, ex fensiculorum glacie, ex metaphorarum vitro levissimam priùs confecerint; cuneum deinde quendam asperimæ sententia

356 P. III. DE ACTUOSA PROPOS.
tix, non tantum ex ferro, sed etiam ex cha-
lybe, quò Auditorum perrumpant animos
atque in lacrymas solvant, initio Peroratio-
nis summam laterum contentione, magnoque
vocis strepitu ponunt, ac tundunt. At dum
argumentis nugatoriis ex imbecillimæ Con-
firmationis clavâ ad primum impullum ex-
B templo friabili evocatis, iisque strenuè, & con-
globatim contortis, verbera ictusque condu-
plicant; quid agunt incauti, nisi ut irritò,
ridendoque labore, non animum ipsum à pro-
prio consilio divellant, sed suam ipsi Oratio-
nis clavam discerpant, frustillatimque com-
minuant?

230. Redeo jam ad institutum. Hec igitur
prima, princepsque in Oratione propositio,
illa est, quæ alteri propositioni actuosa in
Epilogo inculcandæ, ad Auditoris intelli-
gentiam potissimè nova imbuendam cog-
nitione subsevit; ipsa autem actuosa propo-
sitiō ad eisdem Auditoris voluntatem præci-
pue percellendam, commovendamque solli-
ter vibratur. Quare hæc Epilogi posterior
propositio in omni causarum genere ad ali-
quam semper actionem Auditores necessa-
riò invitat. Illa verò primariam Panegyri-
cis, sanè primo obtutu solâ cognitione termi-
nari videtur; sed Oratoris dexteritate ad a-
ctionem etiam bellè revocatur. Ergo quum
persuasio duplicem partem, intelligentiam
scilicet, & voluntatem complectatur: nihil
mirum, si stabilem de laudati viri excellentiâ
opinionem in Auscultatorum animos Ora-
toris

toris inductam artificio, sub hujus Actionis principium Laudationum finem esse affirmavi. Nam hæc ipsa nova opinio finis utique exornationum est, & quidem proximus, sed non postremus (de extraneo fine loquor, non de insito, quem non ipsam persuasionem externam, sed ipsum aptè ad persuadendum dicere, esse arbitror) finis simul, atque instrumentum, nec merus finis; finis totius Oratoris facultatis, quæ in Confirmatione texenda spectatur; instrumentum autem finis, quem Peroratio aucupatur; pars integri finis, sed non finis penitus absolutus, atque perfectus. Ad perfectæ enim persuasionis integrum finem externum non tantummodo intelligentiæ cognitio, sed voluntatis etiam expugnatio requiritur. Porro de fine tantum proximo, eoque extraneo, manco, atque imperfecto libuit tunc meminisse, quòd hujus veritate perspecta, tanquam fundamento, ad ea, quæ in Orationis progressu ostendenda susceperam, duratè indigerem. Quippe, quum de fine ultimo, atque integro, hoc est, de persuasione alicujus actionis, ad quam genus judiciale, & deliberativum suâ naturâ tenderent, inter me, atque Adversarios facile congrueret: in Panegyrico verò quanquam aliòqui omne persuasionis nomen, atque vestigium iidem illi repudiarent; argumentis tamen à me revicti, Auditoris qualemcunque persuasionem Laudatori quoque, ceu finem, consequendam esse tandem assenserint; ad eos refellendos, atque ad vitiosissimum, quo delectantur, eloquentiæ

tia genus demonstrandum; etiamsi hæc qualiscumque persuasio, ab omni actione seposita fingeretur; satis omnino erat. Et sanè, quum Declamatores istos argumentis, moribus, atque affectibus, tribus nempe persuadendi instrumentis, non tam uti, quam abuti, docui; an non Orationes quoque eadem opera actuosæ persuasioni in Judicijs saltem, atque in Deliberationibus eliciendæ penitus ineptas ab iisdem conformari; ac proinde & inquinatum dicendi characterem venditari validissimè confirmavi? Ad laudationes verò quod attinet, quum eadem argumenta ornamentorum luxu ab illis ipsis tædè adeo accipi, enervariq; probavi, probavi etiam solidè eosdem in hoc cognitionis nudæ de viri laudati prærogativis in Auditore excitandæ munere, quâ tamen simplicem cognitionem, exornationum finem prædicabant, summopere allucinari. Nolui igitur in disceptationis hujus exordio Oratoris finem in Panegyrico actuosâ circumscribere persuasionem, quòd licèt eum sola cognitione contentum, ut volebant illi, non diffiterer: causam nihilominus, quantum ad persuadendi finem, ut supra præstiti, vincerem. Adde, quòd de propositione actionis in expolitionum Epilogis collocanda, seu de persuasionem actuosâ, tanquam sine in Laudationibus comparanda, magna mihi cum Adversarijs meis controversia erat; magna ab eis dissensio; quæ initio non nisi intempestivè fuisset profecto decisa, deinceps verò longè commodius, ac plenius eo, quo audistis, modo

eno-

enodanda, consulto reservabatur.

231. Venio jam ad nostræ Religionis dogmata, atque mysteria, quæ simplicissimæ cognitionis finibus malignè isti, avareque circumsepunt. Esto enim sola intelligentiæ cognitione suoapte nutu illa includantur, at **A** quam commodè, levique brachio ab Oratore, & Concionatore (ut iidem, quos appellavi, Gregorius Nazianzenus, vir humano penè major, & Joannes Perpinianus M. Tullij imitator nulli secundus, ut cæteros taceam, suo nos exemplo docuerunt) ad actionem flecti & possunt, & debent? Nam ineffabili Dei unius Trinique mysterio enucleato, quam proclive est Auditores ad eundem Deum adorandum, venerandum, prædicandum, amandumque (eademque norma sit, ac lex de alijs hujusmodi causis) incendere? Si verò Principem virum, si Imperatorem Augustum, si summum Pontificem viventem, coramque laudavero: absolutis præconijs, quàm nullo negotio vel alios adstantes, ad ejus exempla virtutum sectanda; vel eundem, quem præsentem exorno, ad egregiorum incrementa facinorum majora deinceps edenda exhortabor? Quàm accommodatè suadebo, ut divitijs, quibus circumfluit, ad liberalitatem; sapientia, qua antecellit, ad rectam Republicæ gubernationem; potentia, qua præstat, ad hostes à patria deinde arcendos strenuè utatur? Quid plura? Nunquam profectò, nunquam in ullo Panegyrico Epilogus desse poterit, si illud Aristotelis monitum, atque

360 P.III. DE ACTUOSA PROPOS.
atque præceptum de Laudationum, Deliberationumque materiâ vicissim commutandâ attendamus. Si vis enim, inquit Philosophorum Homerus *a*, invenire, quod laudes; vide, quid suadeas. Si quæris, quod suadeas; vide, quid laudes; tum quæ suasionis sunt, ut si dicam: *secunda fortuna minimè fidendum est, sed illa, qua in nostrâ manu, atque consilio sunt*: si hac ratione efferas, atque convertas: *is non secunda fortuna, propria virtuti se credidit*: in laudem cedent: contra verò si, quæ laudationis sunt, in consilium, suasionemque transformes, suasioni ancillabuntur. Uno verbo præteritum in futurum transfer, vel futurum ad præteritum retrahere, & laudationum nobiles Confirmationes, atque Epilogos facile reperies.

232. Neque verò ullum commovere debet idem Aristoteles, *b* si quando Perorationem Demonstrativo generi ita invidere in speciem præferret, ut quum eam Judiciis, ac Deliberationibus interdum jungi lubens concedat; in Laudationibus tamen nullo modo fieri posse decernat. Neque enim hac Aristotilis *c* mens, aut sententia eo in loco, nisi illum planè desipere, ut mox docebo, fateri velint, est, aut esse potest. Sed hoc dumtaxat ibi vult, hoc solum indicat, Orationis laudativæ essentiam sine Epilogo haud ægrè constare. At non incipiatur hunc tanquam partem

a lib. 1. Rhetor. cap. 10. ex Trapezun.

b lib. 3. cap. 13. ex Trapez.

c Vel ex Sigonio cap. de Partibus Orationis.

tem ad illius absolutionem pertinere. Ac ne quis meum hoc somnium, interpretationemque adulterinam esse clamet; ipsum illud ejusdem Philosophi caput testor, in quo statim sub initium duas cujuslibet generis partes Orationi necessarias, sine quibus ejusdem essentia retineri nequeat; Propositionem scilicet, & Confirmationem statuit, & probat. Quam partium necessariorum divisione ostensa, atque firmata, aliorum Rhetorum divisionem complures partes, nempe narrationem, refutationem, perorationem, & exordium, tanquam omni generi necessarias, in ventium more suo carpit, perspicueque non necessarias, neque cum ipsa Orationis essentia coalescere ex eo statim convincit, quod illam integram salvaque, istas à quacunque controversia, atque ab omni prorsus causarum genere abesse posse certum est; planaque inductione easdem partes singulas explorans, narrationem, & refutationem à deliberativo, ac demonstrativo; Perorationem item ab exornationibus se juncti tradit. Dum ergo ait: *Peroratio quamquam est in exornationibus.* Si totam Aristotelis sententiam expressam esse cupimus; addendum necessarium est: *pars essentia necessaria.* Ac nisi de his essentia partibus tantum loquatur Philosophus, nã ille, qui aliorum divisionem irridebat, ridiculè ipse eandem refutaret. Quum enim ceteri, quos refellebat, Rhetores eas omnes partes cuiusque Orationi per necessarias ponerent; si ab eisdem, ut tu contendis, extorque-re vellet. Aristoteles, partes esse, quod absint

Q

ali-

aliquando, non tantum minimè necessarias, sed ne ad perfectionem quidem Orationis quicquam pertinentes; quam nervosè, obsecro, ratiocinaretur, aut redargueret? Scilicet. Darent enim illi, has separari nonnunquam, & nihilo fecius absolutæ Orationis in quocunque genere partes esse, non minùs, quàm manus, pedesque, qui etsi homini vivo præcidi queant; conjuncti tamen eundem perficiunt. Ex quo luce meridianâ clariùs liquet Philosophorum antesignanum, Perorationem necessarijs tantum essentia partibus, non autem reliquis detruncasse.

233. Sed rursus vociferantur Adversarij, hoc Perorationis in causa demonstrativâ, ut vocabunt ipsi, additamento, sarcinâ, aut man-
Aticâ, causarum omnia genera perturbari, atque ad unum, solumque deliberativum, cuius ea cohortatio videtur propria, revocari. At quid hoc, quæso, piaculi sit, si res bellè, ut su ipso approbante, succedit, etsi nescio quas captiosæ Dialectices tricas expedire non liceat? Meliùs sanè laudatio Peroratione actuosâ, ut experimur, absolvitur, quàm destituitur. Quam mihi igitur religionem injicis, si eam nunquam negligendam doceo? Priùs sine dubio artem ipsam olim exercebant Oratores, quàm artis præcepta observarentur: nec propterea artis ignota usus, quòd ejus artificium nondum esset certâ normâ exploratum, minùs arridebat. Sed quæ sunt tandem istæ trica? Permisceantur omnia genera, non repugno. Quasi verò hæc sit Rhetoricæ omnis
 ever-

everfio. An fi qua inmitia poma, vel ^{multa} A
 ra pyra deftrato imbuas, melle oblinas, fria- B
 toque perfergas faccharo; palatum fani o- C
 ris mifturam hanc averfabitur, aut pura mal- D
 let poma, quàm ejufmodi fcitamentis condi-
 ta? Non puto. Si igitur laudatio additâ Per-
 oratione quodammodo conditur, magisque
 fapit, cui non maximè placebit? Quid? in o-
 mnibus Ciceronis Orationibus an non omnia
 permifcentur genera? Cedò mihi vel unam
 unicâ delinitam caufâ? Frufta quæres. non
 invenies. Porrò licèt omnia cauffarum gene-
 ra mutuò implicentur, non tamen confundun-
 tur; fed quâ fine proximo, quâ materiâ ipsâ
 faris discriminantur. Ut enim Judiciali mul-
 tæ irrogatio, atque impunitas; Deliberativo
 utilitas, & damnum! ita Demonstrativo ho-
 neftas, ac turpitude, ceu fines propinqui pro-
 pofiti funt. Ad hos verò fines comparandos u-
 numquodque genus, ut eadem Urbs diverfis
 viarum femitis, callibusque aditur; diverfas
 quoque materias, primum quidem facta, quæ
 accufantur, vel defenduntur; alterum verò
 rerum expeditiones, aut negotiorum agen-
 dorum confilia, quæ fuadentur, vel difsuaden-
 tur; tertium denique actiones, quæ laudan-
 tur, aut vituperantur, adornat.

234. Si igitur Orator tanto ftudio non fo-
 lum in Judicialibus, & deliberativis contro-
 verfijs, fed etiam in Demonstrativa cauffa
 honeftam femper utilitatem dicendo nititur,
 ut hætenus patefecit, ex deftinato apportare;
 quo tandem nomine illas Adverfariorum lit-
 cubra-

cubrationes Academicas jam nuncupabimus? Ego fanè, Auditores, qui ab ipso Aristotele* didici, bruta quidem, atque inanima, præter Deum, hominemque, in quos tantum vera laus cadit, laudari posse, sed joco; nunquam eas veras esse Orationes, sed ludicras; non ferias, sed jocularis; non solidas, sed evanidas judicabo. habebo pro nugamentis Poetarum, pro commentitijs declamationibus, pro adulterinis Rhetoricæ foetibus. neque talium fabros apinarum in Oratores unquam retulerim. Quis enim, ubi primò in pulpitem adolescens, vel quicumque alius garrulus omnino locutus, **A** leius subit, confestim secum non reputat, nihil illi, quod verè persuadeat, in quo totum cuiuscunque Oratoris munus cernitur, esse constitutum; sed auribus eum dumtaxat, atque curiositati esse gratificaturum? Illa illa luxuriantis styli leges, illa acuminum undique depluentium tam spissa grando, illa tot ornamentorum superfluatorum pigmenta circa Academicam hærentia quæstionem, vel argumentum, Orationes non sunt; sed Orationum tantum inanes imagines, & simulacra. Nam statua etiam aures, oculi, manus, cæteraque hominis membra insunt quidem; sed tamen statua homo non est, sed hominis tantum signum, ut jam aliàs à me semel dictum commemini. Pugio item ex saccharo conflatus pugionis instar certè habet; & tamen pugio non est, sed pugionis dumtaxat adumbrata figura. Cur autem? quia nimirum statua hominis

* lib. 1. Rhet. cap. 9. ex Trapez.

minis animo, & corpore; pugio è faccharo factus ferri, chalybisque materiâ sibi propriâ carent. Ita quoque leves illæ lucubratiunculæ, etiamsi aliquam Orationis formam quoquo modo imitentur, Orationes tamen non sunt. At quid causæ vetat? quia scilicet, quum Orationis animâ, quæ est seria, atque ad actionem directa propositio, orbata sint; nullus etiam in illis color, nisi exanguis; nullus succus, nisi exsuccus, nullus alicujus affectionis humor; morum masculi tantum picti; argumentorum nervi enerves omnes, vel rigore quodam puerilis affectationis stupidi conspiciuntur: quumque theses, quæ verane, an falsæ sint, tantidem prorsus Auditoris interest, solum expoliant, Orationum quidem larvæ sunt, sed nullo modo Orationes. Porro quæ de actionis quæstione, deque actuoso Epilogo quâvis in Oratione usurpando hactenus, sapientissimi Præsules, disputavi, eadem quoque omnia Concioni sacre ratâ portione esse accommodanda planè denuncio.

*Veri Oratores maximè delectant ob summam
quam afferunt, utilitatem pari hone-
state conjunctam.*

235. **S**ed ut tandem eò se referat, unde discessit, Oratio, Auditores: quum Orator in omni causarum genere, præsertim verò Concionator, eximius quidam, ac prope divinus animorum Medicus sit, qui omnem videlicet vitij morbum eis studet eximere;